

Pytanie

1. Czy Gminne Spółki Wodne, występując z wnioskiem o udostępnienie danych z ewidencji ludności, zbioru Pesel oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, powołując się na art. 170 ustawy prawo wodne są uprawnione do żądania udostępnienia danych osobowy?
2. Czy udostępnienie danych osobowych Gminnym Spółkom Wodnym zawsze następuje odpłatnie w wysokości 31 zł, zgodnie z rozporządzenie w sprawie wysokości opłat za udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, zbioru PESEL, ogólnokrajowej ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych oraz sposobu wnoszenia tych opłat?
3. W jakich sytuacjach spółki wodne są zwolnione od opłaty o której mowa w pkt 2?

Odpowiedź

1. Zdaniem sporządzającego niniejszą odpowiedź spółki wodne są uprawnione do żądania udostępnienia danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych na podstawie art. 44h ust.2 pkt 3 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych w przypadku wykazania interesu faktycznego i uzyskania zgody podmiotu którego dane dotyczą ewentualnie art. 44h ust. 2 pkt 1 w przypadku wykazania interesu prawnego. Wydaje się, iż istnienie po stronie spółki wodnej roszczenia o zapłatę składek od członków spółki na podstawie art. 170 ustawy prawo wodne może uzasadniać żądanie udostępnienia danych.
2. Spółka wodna na podstawie art. 44h ust. 9 pkt 2 jest zobowiązana do uiszczenia opłaty od wniosku o udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych w wysokości 31 zł.
3. Zwolnienie z obowiązku uiszczenia opłaty może nastąpić na podstawie art. 267 kodeksu postępowania administracyjnego.

Krótki opis stanu faktycznego

Przedstawione pytanie odnosi się do możliwości udostępnienia spółkom wodnym danych z ewidencji ludności, zbioru Pesel oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych na podstawie art. 170 ustawy prawo wodne oraz wysokości opłat za udzielenie ww. informacji.

Podstawa prawna

- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 145);
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 z późn.zm.);
- ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1282 z późn.zm.);
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 z późn.zm.)
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie wysokości opłat za udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, zbioru PESEL, ogólnokrajowej ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych oraz sposobu wnoszenia tych opłat (Dz.U. Nr 207, poz. 1298)

Uzasadnienie

Przedstawione zapytanie dotyczy prawa do żądania przez spółki wodne udostępnienia danych z ewidencji ludności, zbioru Pesel oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych. Na wstępie należy sięgnąć do regulacji odnoszących się do funkcjonowania podmiotów określanych mianem spółek wodnych. Spółki wodne działają w oparciu o ustawę prawo wodne. Zgodnie z art. 164 prawa wodnego spółki wodne są formami organizacyjnymi, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, zrzeszają osoby fizyczne lub prawne i mają na celu zaspokajanie wskazanych ustawą potrzeb w dziedzinie gospodarowania wodami. Jak wskazuje się w doktrynie prawa, spółki wodne są podmiotami zaliczanymi do kategorii spółek prawa handlowego (zob. M. Kałużny, Prawo wodne. Komentarz, Lex polonica). Spółka wodna posiada

osobowość prawną, co wynika wprost z przepisu art. 165 ust. 4 prawa wodnego. Członkowie spółek wodnych zobowiązani są do uiszczania względem spółki składek członkowskich. Jak wskazuje ustawodawca w art. 170 prawa wodnego, członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki, zwanych w dalszej części odpowiedzi wspólnym określeniem składki. Do egzekucji składek na rzecz spółki wodnej stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji należności podatkowych. Jednocześnie, w tym miejscu wskazać należy, iż mimo poddania egzekucji należnych spółce składek reżimowi egzekucji administracyjnej w judykaturze funkcjonuje ugruntowana linia orzecznicza, iż świadczenie to ma w pełni charakter cywilnoprawny, a spółka nie jest w żaden sposób uprzywilejowana w stosunku do innych wierzycieli w tym sensie, iż skierowanie roszczenia do egzekucji wymaga uprzedniego uzyskania tytułu wykonawczego np. w postaci prawomocnego wyroku sądowego. Tytułem przykładu Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27 listopada 2009 r. wskazał wprost, iż: „[...] w przedmiocie składek i innych świadczeń na rzecz spółek wodnych nie są wydawane decyzje lub postanowienia właściwego organu administracji publicznej, a ponadto nie wynikają one wprost z przepisów prawa. Dlatego też, w przypadkach braku dobrowolnego ich uiszczenia, niezbędne jest aby należności te wynikały ze stosownego orzeczenia.” (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2009 r., VIII SA/Wa 554/09, Legalis).

W dalszej kolejności odnieść się należy do zasad prowadzenia ewidencji ludności, zbioru Pesel oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych. Zasady prowadzenia tej ewidencji wynikają z obowiązującej aktualnie ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych. W powyższym akcie prawnym, w rozdziale 8b, ustawodawca uregulował także kwestię udostępniania danych z ewidencji. Z treści art. 44 h ust. 1 ww. ustawy wynika wprost, iż dane ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych udostępnia się, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, następującym podmiotom:

- 1) organom administracji publicznej, sądom i prokuraturze;
- 2) Policji, Straży Granicznej, Służbie Więziennej, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Służbie Celnej, Żandarmerii Wojskowej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Biuru Ochrony Rządu, Centralnemu

Biuru Antykorupcyjnego, Szefowi Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych i strażom gminnym (miejskim);

- 3) organom kontroli skarbowej i wywiadu skarbowego;
- 4) państwowym i komunalnym jednostkom organizacyjnym oraz innym podmiotom - w zakresie niezbędnym do realizacji zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach;
- 5) Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi - w zakresie danych osób poszukiwanych.

Zdaniem sporządzającego niniejszą opinię spółki wodne jako spółki prawa administracyjnego w zakresie uiszczania na ich rzecz składek nie realizują zadań publicznych. Jak już wykazano wcześniej, należności te mają bowiem charakter świadczeń cywilnoprawnych, a tym samym udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych spółkom wodnym nie może nastąpić na podstawie art. 44h ust. 1 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych.

Dane ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych mogą być także udostępnione na podstawie art. 44 h ust. 2 ww. ustawy, zgodnie z którym dane są udostępniane:

- 1) osobom i jednostkom organizacyjnym - jeżeli wykażą w tym interes prawny;
- 2) jednostkom organizacyjnym - jeżeli po ich wykorzystaniu w celach badawczych, statystycznych lub badania opinii publicznej dane te zostaną poddane takiej modyfikacji, która nie pozwoli na ustalenie tożsamości osób, których dane dotyczą;
- 3) innym osobom i podmiotom - jeżeli uwiarygodnią one interes faktyczny w otrzymaniu danych i za zgodą osób, których dane dotyczą.

W przedstawionym stanie faktycznym z pewnością nie mamy do czynienia z zaistnieniem przesłanek wskazanych w pkt 2.

Wydaje się jednak, iż zasadnym jest rozważenie udostępnienia danych na podstawie pkt 1 oraz pkt 3 ww. przepisu.

Zdaniem sporządzającego niniejszą opinię, udostępnienie danych spółkom wodnym może nastąpić jeżeli uwiarygodnią one interes faktyczny w otrzymaniu danych i

za zgodą osób, których dane dotyczą. Wydaje się nie budzić wątpliwości, iż chęć dochodzenia składek od członków spółki wodnej stanowi interes faktyczny, który po wyrażeniu zgody przez osobę której dane dotyczą, stanowi wystarczającą podstawę do żądania udostępnienia danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych.

Trudniejsza wydaje się kwestia, czy spółki wodne mogą żądać udostępnienia danych na podstawie art. 44h ust. 2 pkt 1 ww. ustawy, a więc bez zgody osoby, której dane dotyczą. Przesłanką umożliwiającą skorzystanie przez spółkę wodną z tego trybu jest istnienie po stronie spółki interesu prawnego, uzasadniającego żądanie udostępnienia danych. Pojęcie interesu prawnego stało się przedmiotem wielu omówień w piśmiennictwie i orzecznictwie sądowym. Zgodnie wskazuje się w nich, iż podstawą do legitymowania się interesem prawnym jest przepis prawa materialnego. Nie jest więc wystarczające złożenie w sądzie wniosku, czy pozwu (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Gdańsku z dnia 17 grudnia 2009 r., III SA/Gd 402/09, Legalis). W innych orzeczeniach sądy administracyjne uznawały, że jeżeli osoba, której dane dotyczą jest dłużnikiem wnioskodawcy, a wnioskodawca nie może realizować swoich uprawnień bez udziału osoby, której dane służyłyby jej odnalezieniu, można mówić o istnieniu okoliczności świadczących o istnieniu interesu prawnego (zob. wyrok NSA z dnia 5 lutego 2009 r., sygn. akt II OSK 95/08, Legalis, a także wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie z dnia 2 lutego 2011 r., II SA/Wa 796/10, Legalis). Jak już wspomniano na wstępie roszczenie o zapłatę składek członkowskich ma charakter cywilnoprawny, a podstawą jego żądania jest art. 170 ustawy prawo wodne. Zdaniem sporządzającego niniejszą opinię powoduje to, iż spółka wodna wnioskująca o udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych w celu dochodzenia składek od swoich członków na podstawie art. 170 ustawy prawo wodne posiada interes prawny w rozumieniu art.44h ust. 2 pkt 1.

W kwestii odpłatności za udostępnienie danych wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 44h ust.9 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych następuje:

- 1) dla podmiotów, o których mowa w art.44h ust. 1 - nieodpłatnie;

2) dla podmiotów, o których mowa w art.44h ust. 2 - odpłatnie, po dołączeniu dowodu opłaty do wniosku o udostępnienie danych.

Jak wykazano wcześniej w przypadku spółek wodnych zastosowanie może znaleźć tylko art. 44h ust. 2, a tym samym, co do zasady, udostępnienie wniosku następuje po uiszczeniu opłaty w wysokości wynikającej z rozporządzenia w sprawie wysokości opłat za udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, zbioru PESEL, ogólnokrajowej ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych oraz sposobu wnoszenia tych opłat. Zgodnie z § 1 rozporządzenia opłatę za udostępnienie danych zgromadzonych w zbiorze meldunkowym, ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, zbiorze PESEL oraz ogólnokrajowej ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych ustala się w wysokości 31 zł w przypadku udostępnienia danych na wniosek złożony w formie pisemnej lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Podkreślić należy, iż opłata za udostępnienie danych na podstawie art.44h ust. 9 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych nie stanowi opłaty skarbowej i nie stosuje się do niej ustawy o opłacie skarbowej. Ustawodawca w art. 3 ustawy o opłacie skarbowej wskazał bowiem, iż nie podlega opłacie skarbowej: dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia, koncesji), jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają innym opłatom o charakterze publicznoprawnym lub są od tych opłat zwolnione.

Reasumując wskazać należy, iż zdaniem sporządzającego niniejszą odpowiedź spółka wodna wnioskująca o udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych zobowiązana jest do uiszczenia opłaty w wysokości 31 zł. Jednak wydaje się właściwym uznanie, iż ewentualne zwolnienie od poniesienia ww. opłaty może nastąpić na podstawie art. 267 kodeksu postępowania administracyjnego. W orzecznictwie wskazuje się bowiem, iż przepis art. 44h ust. 9 pkt 2 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych zawarty w przepisach prawa materialnego, mimo mieszanego charakteru materialno-procesowego, nie jest przepisem szczególnym wobec art. 267 kodeksu postępowania administracyjnego. (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Gdańsku z dnia 3 lutego 2011 r., III SA/Gd 538/10, Legalis). Przepis art. 267 kodeksu postępowania administracyjnego wskazuje, iż w razie niewątpliwej niemożności poniesienia przez stronę

opłat, kosztów i należności związanych z tokiem postępowania organ administracji publicznej może ją zwolnić w całości lub w części od ponoszenia tych opłat, kosztów i należności.

Rekapitulując, zdaniem sporządzającego niniejszą odpowiedź, spółki wodne są uprawnione do żądania udostępnienia danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych na podstawie art. 44h ust.2 pkt 3 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych w przypadku wykazania interesu faktycznego i uzyskania zgody podmiotu którego dane dotyczą, ewentualnie art. 44h ust. 2 pkt 1 w przypadku wykazania interesu prawnego. Wydaje się, iż istnienie po stronie spółki wodnej roszczenia o zapłatę składek od członków spółki na podstawie art. 170 ustawy prawo wodne może uzasadniać żądanie udostępnienia danych. Spółka wodna na podstawie art. 44h ust. 9 pkt 2 jest zobowiązana do uiszczenia opłaty od wniosku o udostępnienie danych ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych w wysokości 31 zł. Zwolnienie z obowiązku uiszczenia opłaty może nastąpić na podstawie art.267 kodeksu postępowania administracyjnego.

dr Marcin Adamczyk

Wykaz wykorzystanego orzecznictwa oraz publikacji

- M. Kałużny, Prawo wodne. Komentarz, Lexpolonica;
- wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2009 r., VIII SA/Wa 554/09, Legalis;
- wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Gdańsku z dnia 17 grudnia 2009 r., III SA/Gd 402/09, Legalis;
- wyrok NSA z dnia 5 lutego 2009 r., sygn. akt II OSK 95/08, Legalis;
- wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie z dnia 2 lutego 2011 r., II SA/Wa 796/10, Legalis;
- wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Gdańsku z dnia 3 lutego 2011 r., III SA/Gd 538/10, Legalis;

Niniejsza porada prawna nie jest oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Udzielane porady prawne nie mogą być wykorzystywane w jakichkolwiek postępowaniach sądowych, administracyjnych i innych, jako dowód na poparcie stanowiska stron, posiadają bowiem walor doradczo-informacyjny.